

Skriftlig redegørelse

(Redegørelsen er optrykt i den ordlyd, hvori den er modtaget).

Redegørelse af 2/4 20 om rigsfællesskabet 2020.

(Redegørelse nr. R 12).

Statsministeren (Mette Frederiksen):

I denne redegørelse til Folketinget orienteres der om Færøernes og Grønlands økonomi samt om regeringens samarbejder, initiativer og fælles indsatsområder med Færøerne og Grønland. De økonomiske vurderinger og tidsangivelser for initiativer, samarbejder mv. kan blive påvirket af konsekvenserne af COVID-19. Emnerne i redegørelsen er udtryk for en prioritering, ligesom der tages højde for andre redegørelser med relation til rigsfællesskabet, herunder R 2 (2/10 2019) (Arktis) og R 10 (17/3 2020) (nordisk samarbejde). Der henvises til Redegørelse om rigsfællesskabet 2014 (R 12 8/4 2014) for en kort orientering om selvstyreordningerne, herunder statens tilskud til Færøerne og Grønland.

1. FÆRØERNE**1.1 Færøernes økonomi**

Færøernes økonomi har været i stærk fremgang siden 2013. Højkonjunktoren skyldes især udviklingen i eksporten af fisk. Beskæftigelsen er historisk høj og ledigheden meget lav. Behovet for arbejdskraft er bl.a. blevet imødekommet ved øget indvandring. Det har forlænget det økonomiske opsving, men ledigheden er aktuel så lav, at der er risiko for overophedning af økonomien. Det er dog uklart, i hvilket omfang økonomien vil blive påvirket af COVID-19. De gode konjunkturer har medvirket til overskud på de offentlige finanser, og der er de senere år vedtaget reformer, som forbedrer den finanspolitiske holdbarhed, men der er stadig væsentlige udfordringer på længere sigt.

Finanspolitisk holdbarhed mv.

Det er Nationalbankens vurdering, at Færøerne fortsat står over for en stor udfordring med at sikre balance mellem indtægter og udgifter på de offentlige finanser i fremtiden. Antallet af ældre over 70 år ventes næsten fordoblet frem mod 2058. Det vil øge udgifterne til bl.a. pension og sundhedsvæsen. Skatteindtægterne vil samtidig falde, da der vil være markant færre personer i den erhvervsaktive alder, på trods af den nuværende indvandring. Ifølge Nationalbanken er Færøernes økonomi på vej ind i stærk demografisk modvind med stigende strukturelle offentlige underskud de næste 40 år, hvis der ikke gennemføres omfattende reformer. Færøer-

nes Økonomiske Råd har tidligere beregnet, at der er behov for en varig forbedring af finanspolitikken på 5 pct. af BNP. Det er Rådets vurdering, at den finanspolitiske holdbarhed er Færøernes største økonomiske udfordring.

Lagtinget vedtog i 2018 en forhøjelse af pensionsalderen fra 67 år til 68 år frem mod 2030, hvorefter pensionsalderen følger udviklingen i levealderen. Pensionsalderen kan dog højest stige et halvt år hvert femte år. De seneste 20 år er levealderen i gennemsnit steget med ét år hvert femte år. Det er Nationalbankens vurdering, at der kan opnås et større bidrag til at løse de finanspolitiske udfordringer, hvis pensionsalderen fx følger udviklingen i levealderen en-til-en. Rådet har estimeret, at forhøjelsen af pensionsalderen løser knap ¼ af holdbarhedsproblemet.

Beskæftigelsesfrekvensen for mænd og kvinder på Færøerne i alderen 16-66 år var hhv. 90 pct. og 89 pct. i 2019. Det er det højeste i Europa. Over halvdelen af kvinderne arbejder på deltid, og der kan derfor også være et potentiale for større arbejdsudbud gennem en forøgelse af deres arbejdstid.

Ændringer af skattesystemet kan ifølge Nationalbanken også yde et betydeligt bidrag til de offentlige finanser. Fx ved indførelse af en boligskat eller udfasning af rentetilskud til boliglån. Sådanne reformer kan samtidig medvirke til at dæmpe udsving i boligmarkedet og øge stabiliteten i økonomien.

Lagtinget vedtog i december 2019 en fiskerireform, som bl.a. medfører, at fiskekvoter, der sælges på auktion, omlægges til licenser, at rettigheder til licenser øges fra 8 til 12 år og gøres fuldt omsættelige, samt at udenlandsk ejerskab i fiskeriet skal være afviklet inden 2032. Nationalbanken har i forbindelse med reformen påpeget, at det er vigtigt, at proventet fra afgifter på de fælles fiskeressourcer ikke falder. Det er samtidig vurderingen, at der fortsat er et potentiale for at øge landskassens indtægter fra fiskeriet og styrke holdbarheden af de offentlige finanser.

Færøernes Økonomifond blev oprettet i 2011 og har til formål at understøtte en selv bærende økonomi samt bidrage til økonomisk stabilitet og konjunkturudligning. Fondens indtægtsgrundlag omfatter bl.a. en andel af landskassens overskud samt indtægter fra fiskeriafgifter. Fondens formue steg med 117 mio. kr. i 2018 og udgjorde 453 mio. kr. ved udgangen af året. Det er positivt, at opbygningen af fonden fortsætter, så den på sigt kan bidrage til økonomisk stabilitet.

Offentlige finanser

Der budgetteres på finansloven for 2020 (FL20) med et overskud på drifts-, anlægs- og udlånsaldoen (DAU) på 192 mio. kr. eller knap 1 pct. af BNP. Forbedringen af DAU-saldoen siden 2014 skyldes især budgeteffekter af de stærke konjunkturer, jf. tabel 1.

Tabel 1. Landskassens drifts-, anlægs- og udlånsbudget (DAU), 2014-2020. Mio. kr.

	R 2014	R 2015	R 2016	R 2017	R 2018	Skøn 2019	FL 2020
Indtægter i alt	4.693	4.493	4.857	5.443	5.479	5.840	5.944
- Overførsler fra staten	635	642	642	642	642	642	642
Driftsudgifter mv.	4.588	4.234	4.399	4.577	4.765	4.960	5.308
Anlægsudgifter	360	341	299	302	442	470	444
DAU-saldo	-255	-83	158	563	272	410	192
Ekstraord. indtægter ¹	5	4	79	-27	301	-75	-96
DAU inkl. ekstraord. indt.	-250	-79	237	536	573	335	96

1. I juni 2018 bortfaldt et statslån på 500 mio. kr., da Færøerne ikke inden dette tidspunkt har haft indtægter fra olieudvinding, jf. aftale mellem regeringen og landsstyret af 10. juni 1998.

Kilde: Landsstyreområdet for finansansliggender (Fíggjarmálaráðið).

Landsstyret har på FL20 bl.a. prioriteter flere midler til sygehusvæsenet, støtte til børn og unge med særlige udfordringer, skattelettelser til lærlinge og bedre økonomiske forhold for pensionister. På anlægssiden er der bl.a. afsat midler til vedligeholdelse af landeveje og bygning af nye tunneller, herunder til forundersøgelser af en tunnel til Suðuroy.

Den økonomiske fremgang har medført en betydelig stigning i landskassens og kommunernes indtægter. Udgifterne til bl.a. flere offentligt ansatte er dog samtidig steget, og der er iværksat mange bygge- og anlægsprojekter i fx infrastruktur i en situation med kapacitetspres på arbejdsmarkedet. Rådet har tidligere vist, at finanspolitikken historisk har forstærket udsvingene i økonomien, og det er Nationalbankens anbefaling, at landsstyret i den aktuelle situation strammer finanspolitikken gennem bl.a. en samlet styring af de offentlige udgifter og investeringer i landet og kommunerne. Der indgås ikke årlige aftaler om kommunernes økonomi. Det begrænser landsstyrets muligheder for at føre en stabiliserende finanspolitik.

Statens tilskud til Færøerne var i perioden 2015-2019 nominelt på 641,8 mio. kr. årligt. Regeringen og landsstyret har i november 2019 indgået aftale om et uændret tilskud i 2020, og den reale aftrapning videreføres dermed. Statens tilskud til Færøerne vil fremover blive fastsat årligt på den danske og den færøske finanslov, indtil regeringen og landsstyret måtte aftale andet. Statens tilskud udgjorde 11 pct. af landskassens samlede indtægter i 2019.

Landskassens obligationsgæld var på 3,7 mia. kr. eller 18 pct. af BNP ved udgangen af 2019, mens likviditeten udgjorde 3,5 mia. kr. eller 17 pct. af BNP. Landsstyret nedbragte obligationsgælden med 0,8 mia. kr. i juni 2019 i forbindelse med refinansiering.

Færøernes internationale kreditvurdering blev i august 2019 opgraderet fra Aa3 til Aa2, med stabile udsigter. Færøerne har ansvaret for den økonomiske politik og beslutter selv, hvordan det offentlige budget finansieres. Det anses internationalt for en styrke, da det giver finansiell fleksibilitet. Der er endvidere fortsat overskud på de offentlige finanser, en moderat og faldende obligationsgæld samt en stor likviditetsreserve i landskassen. Den stabile og historiske relation til Danmark vægter også positivt i kreditvurderingen, og det næv-

nes, at økonomisk støtte fra Danmark anses for meget sandsynlig i tilfælde af likviditetsudfordringer.

Konjunkturudviklingen

Færøernes økonomi var i stærk fremgang i perioden 2013-2017 med en vækst i nominal BNP på 6½ pct. årligt i gennemsnit. Forbrugerpriserne faldt samlet set i perioden, og der var således en kraftig realvækst i økonomien. Rådet skønner, at væksten i nominal BNP aftog til knap 3 pct. i 2018, og udgjorde 9 pct. i 2019.

Fremgangen i økonomien har især været drevet af fiskeeksporten, der er steget som følge af øgede fangster i det pelagiske fiskeri (makrel, blåhvilling og sild) samt især højere priser på laks fra havbrug. Fiskeeksporten udgjorde 8,9 mia. kr. i 2019 eller over 75 pct. mere end i 2012.

Eksporten af laks er i samme periode mere end fordoblet og udgjorde 4,0 mia. kr. i 2019. Havbrugenes produktionskapacitet i fjordene har nået den biologiske grænse, som er forenelig med bl.a. forebyggelse af sygdomsudbrud. Færøernes største havbrugsvirksomhed har derfor iværksat et stort investeringsprogram, der kan øge produktionen via bl.a. anlæg på land.

Kvoterne i det pelagiske fiskeri blev reduceret betydeligt i 2018 på baggrund af biologisk rådgivning, og den samlede fiskeeksport faldt med 0,8 mia. kr. Det medvirkede til afdæmpning af væksten i økonomien. I 2019 var kvoterne højere, og eksporten af sild og makrel steg med hhv. 54 pct. og 43 pct. Eksporten af pelagiske fisk udgjorde 1,9 mia. kr. i 2019.

Bestanden af bundfisk ved Færøerne (torsk, kuller og sej) udvikler sig fortsat positivt efter en årrække med væsentlig tilbagegang. Fangsten af bundfisk blev i 2019 øget med knap 25 pct., og eksporten udgjorde 1,6 mia. kr.

Fiskeprodukter udgør ca. 95 pct. af vareeksporten, og økonomien, herunder de offentlige finanser, er meget afhængig af udviklingen i fiskemængder og -priser. Det understreger ifølge Nationalbanken, hvor vigtigt det er at føre en stabilitetsorienteret økonomisk politik.

De stigende indtægter fra fiskeriet har medvirket til højere forbrug og investeringer, og den økonomiske aktivitet var i 2018 drevet af den indenlandske efterspørgsel. I 2019 bidrog både eksporten og den indenlandske efterspørgsel til væksten, som dermed var mere bredt funderet.

De offentlige og private investeringer planlægges fortsat at ligge på et forholdsvis højt niveau de kommende år på trods af konjunktursituationen. Projekterne omfatter især infrastruktur, boliger, uddannelsesinstitutioner og fiskeopdræt.

Det er målsætningen, at hele den færøske elforsyning på land skal være baseret på vedvarende energi i 2030. I 2019 var godt 40 pct. af el-produktionen baseret på vand- og vindkraft. Tre nye vindmølleparker forventes at tredoble produktion af vindenergi de kommende år.

Boligpriserne i Tórshavn er siden 2014 steget med over 40 pct. Stigningen er sket i takt med den øgede indvandring af arbejdskraft, højere indkomster og faldende renter.

Arbejdsmarkedet har fulgt konjunkturudviklingen, og beskæftigelsen er historisk høj med godt 27.900 lønmodtagere i oktober 2019, mens ledigheden er på 0,9 pct. Der har ofte været store ændringer i beskæftigelsen og ledigheden i forbindelse med konjunkturudsving. Det skyldes bl.a., at den færøske arbejdsstyrke har kvalifikationer, som er efterspurgt i udlandet, og samtidigt er meget mobil.

Befolkningen på Færøerne er siden januar 2013 steget med godt 4.000 personer eller knap 8 pct. og udgjorde 52.124 i januar 2020.

1.2 Dansk administrativt CPR-nummer

Færøerne har egen folkeregistrering, og færinger har eget personnummer. Landsstyret har rejst ønske om, at færinger kan få tildelt dansk administrativt personnummer og få udstedt NemID på Færøerne på baggrund heraf. Der arbejdes på at tilvejebringe en løsning.

1.3 Overtagelse af sagsområder

Færøerne har overtaget landkortområdet pr. 1. april 2019 og søkortområdet pr. 1. januar 2020, herunder søopmåling og søkortlægning. Danmark har fortsat ansvaret for kort- og geodataområdet, når det vedrører udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik. Der er indgået samarbejdsaftale mellem Geodatastyrelsen og Umhvørvissstovan om den praktiske overtagelse af søkortområdet.

2. GRØNLAND

2.1 Grønlands økonomi

Grønlands økonomi udvikler sig fortsat positivt. Det skyldes især en højere rejkevot og anlægsinvesteringer i bl.a. nye lufthavne. Beskæftigelsen er øget, og ledigheden er faldet markant. Der er stort pres på arbejdsmarkedet og risiko for overophedning. Det er dog uklart, i hvilket omfang økonomien vil blive påvirket af COVID-19. De gode konjunkturer afspejles i de offentlige finanser, hvor landskassen har haft overskud i nogle år. Der udestår fortsat en udfordring med at opnå finanspolitisk holdbarhed på længere sigt.

Finanspolitisk holdbarhed mv.

Der er udsigt til flere ældre og færre yngre i Grønland frem mod 2040. Det vil med den nuværende indretning af velfærdssamfundet medføre en kraftig stigning i de offentlige udgifter, mens de offentlige indtægter kun ventes at stige svagt i perioden. Grønlands Økonomiske Råds beregninger af den finanspolitiske holdbarhed viser behov for at styrke de offentlige finanser varigt med 1 mia. kr. eller 5½ pct. af BNP alene frem mod 2030. De offentlige finanser skal således forbedres varigt med næsten 100 mio. kr. hvert år i gennemsnit de næste 10 år, hvis finanspolitikken skal følge et holdbart

spor. Fremskrivningen er baseret på vedtagen lovgivning og indeholder ikke effekter af reformkrav mv.

Ifølge Rådet viser beregningerne, at det er vigtigt, at der følges op på reformkravene i Naalakkersuisuts Holdbarheds- og vækstplan (2016). Det gælder især hovedkravet om bl.a. at begrænse udgiftsvæksten og effektivisere den offentlige administration i en lang årrække. I årene 2016-2018 er driftsudgifterne vokset mere end det, der kan forklares ved pris- og lønstigninger, og Rådet efterlyser bl.a. opfølgning på planen i form af konkrete og realiserbare initiativer. Holdbarheds- og vækstplanen indeholder også krav om at bringe flere fra offentlig forsørgelse til selvforsørgelse gennem reformer af arbejdsmarkedet. Reformen, der fx styrker incitamenterne til at være i beskæftigelse og reducerer samspilsproblemer mellem offentlige velfærdsordninger, vil hjælpe til at forbedre holdbarheden.

Beskæftigelsesgraden for mænd og kvinder i Grønland i alderen 15-64 år var hhv. 70 pct. og 66 pct. i 2018, og der er således et potentiale for højere beskæftigelse. Ifølge Rådet forudsætter det især et løft i uddannelsesniveaue. Personer i Grønland med en erhvervskompetencegivende uddannelse har en forholdsvis høj beskæftigelse, mens personer uden en uddannelse efter folkeskolen har en lav beskæftigelse. Uddannelse medfører højere indkomst og udskyder også tilbagetrækningen fra arbejdsmarkedet. Det styrker både væksten og holdbarheden i økonomien.

Naalakkersuisut har stor fokus på uddannelsesområdet. Der anvendes mange ressourcer, og flere fuldfører en uddannelse end tidligere. Men der er fortsat mange, som ikke kommer i gang med en uddannelse eller starter sent, og der er et højt frafald. Halvdelen af de 25-34 årige har folkeskolen som højeste uddannelsesniveau. Der er således et betydeligt potentiale for at øge uddannelsesniveaue.

Der er de seneste år gennemført initiativer på pensionsområdet for at øge tilbagetrækningsalderen og pensionsopsparingen. Pensionsalderen er i 2017 forhøjet fra 65 år til 66 år og forhøjes i 2021 til 67 år. Der er i 2018 indført obligatorisk pensionsopsparing. Alle skattepligtige over 18 år skal indbetale til ordningen indtil pensionsalderen. Bidragssatsen øges med indkomsten og udgør op til 4 pct. for lønmodtagere og 2 pct. for selvstændigt erhvervsdrivende. Satsen hæves frem mod 2024 til op til 10 pct. for lønmodtagere og 6 pct. for selvstændige. Det er Rådets vurdering, at der med ordningen er skabt grundlag for et robust pensionssystem til sikring af en vis minimumslevestandard for ældre.

Det er Naalakkersuisuts overordnede mål for den økonomiske politik at skabe grundlag for en selv bærende økonomi, som er uafhængig af statens tilskud.

Statens tilskud udgør 3,9 mia. kr. i 2020 eller lidt over halvdelen af landskassen indtægter.

Danmark varetager endvidere 30 sagsområder, som kan overtages af Grønland, jf. selvstyreloven. Områderne omfatter bl.a. finansielle forhold, politi, retsvæsen og kriminalforsorgen. Udgifterne til de områder, der kan overtages af selvstyret, udgør skønsmæssigt over ½ mia. kr. årligt. Rigsmyndighederne varetager også områder, som ikke kan overtages inden for rammerne af rigsfællesskabet. Det gælder bl.a. udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitikken. På forsvarsområdet anvender Danmark over ½ mia. kr. årligt i Grønland; et beløb der vil blive øget markant med den kommende Arktis-kapacitetspakke.

De nye atlantlufthavne i Nuuk og Ilulissat, som planlægges i drift i 2023, ventes at bidrage til erhvervsudvikling, herunder turisme, arbejdspladser og nye indtægter, som kan

styrke de offentlige finanser på længere sigt. Der blev i 2019 indgået aftale om et dansk bidrag til lufthavnsprojektet i form af et statsligt genudlån, en statsgaranti på et lån i Den Nordiske Investeringsbank og et egenkapitalindskud. Staten er indtrådt i Kalaallit Airports International A/S med en ejerandel på 33,3 pct., mens de øvrige 66,7 pct. ejes af det selvstyrejede selskab Kalaallit Airports Holding A/S. Statens engagement øger projektets finansielle robusthed og reducerer lånebehov, renteudgifter og selvstyrets risiko væsentligt.

Selvstyret købte i 2019 statens aktieandel på 25 pct. i Air Greenland A/S og SAS' aktieandel på 37,5 pct., hvorved selvstyret blev enejer af selskabet.

Det vigtigste private erhverv i Grønland målt på beskæftigelse, værdiskabelse og eksport er fiskeriet, som også har afgørende betydning for skatte- og afgiftsindtægterne. Provenuet fra fiskeriafgifter er øget fra 22 mio. kr. i 2010 til 425 mio.

kr. i 2018. Rådet har beregnet, at hvis priserne på fisk og skaldyr havde været 20 pct. lavere i 2018, så ville de offentlige indtægter have været 232 mio. kr. lavere. Det viser ifølge Rådet, at den offentlige økonomi er meget sårbar over for udviklingen i fiskeriet, og understreger vigtigheden af at sikre offentlige overskud i perioder med gode konjunkturer.

Der er i 2019 nedsat en fiskerikommission, som skal komme med forslag til en ny fiskerilov, der bl.a. skal sikre størst muligt samfundsøkonomisk udbyttet af fiskeriet på et bæredygtigt grundlag. Kommissionen skal afslutte sit arbejde senest i oktober 2020.

Offentlige finanser

Der budgetteres på finansloven for 2020 (FL20) med et overskud på drifts- og anlægssaldoen (DA) på 50 mio. kr. i 2020 eller ¼ pct. af BNP, *jf. tabel 2.*

Tabel 2. Landskassens drifts- og anlægsbudget (DA), 2017-2023. Mio. kr.

	R 2017	R 2018	FL 2019	FL 2020	BO 2021	BO 2022	BO 2023
Indtægter i alt	6.945	7.256	7.087	7.171	7.163	7.149	7.146
- Statens tilskud	3.722	3.823	3.857	3.911	3.911	3.911	3.911
Driftsudgifter mv.	6.030	6.554	6.510	6.602	6.710	6.685	6.715
Anlægsudgifter	712	588	565	510	465	465	437
DAU-saldo	204	115	12	59	-13	-1	-6
DA-saldo	230	133	7	50	-23	-10	-16

Kilde: Grønlands Selvstyre. Finanslov for 2020.

Det er Naalakkersuisuts målsætning, at finansloven skal være i balance eller udvise overskud over en fireårige periode, hvilket der også budgetteres efter. Landskassen havde i perioden 2016-2018 et samlet overskud på 414 mio. kr. Det afspejler de gode konjunkturer.

FL20 indeholder bl.a. indførelse af et beskæftigelsesfradrag, nedsættelse af selskabsskatten samt forhøjelse af afgifter på bl.a. tobak, alkohol og sukker. Det er Naalakkersuisuts forventning, at beskæftigelsesfradraget vil give et incitament til at påtage sig yderligere beskæftigelse i den nuværende situation, hvor der er mangel på arbejdskraft. Der er afsat 47 mio. kr. årligt til beskæftigelsesfradraget fra 2021. Nedsættelse af selskabsskatten fra 30 pct. til 25 pct. gennemføres for at give virksomhederne konkurrencedygtighed og stimulere investeringslysten. Den lavere selskabsskat forventes at medføre et mindre provenu til landskassen på 54 mio. kr. årligt fra 2021. Afgiftspakken gennemføres bl.a. for at fremme folkesundheden og ventes at bidrage med indtægter på godt 45 mio. kr. årligt.

Landskassen havde ved udgangen af 2018 en nettoformue på 2,2 mia. kr., mens de selvstyrejede aktieselskaber havde en nettogæld på 2,5 mia. kr. Det er Naalakkersuisuts forvent-

ning, at bl.a. kapitalindskud i Kalaallit Airports International A/S vil medvirke til at reducere selvstyrets nettoformue til 0,7 mia. kr. frem mod 2023, mens låntagning i bl.a. Kalaallit Airports International, Air Greenland og Royal Greenland vil øge nettogælden i de selvstyrejede aktieselskaber til 4,0 mia. kr. Det kommunale aktieselskab Nuuk City Development påtænker herudover at optage lån på 1,2 mia. kr. til byggeri af boliger, skoler og daginstitutioner. Der er således potentielt udsigt til en stigning i denne samlede nettogæld på 4,2 mia. kr. eller 20 pct. af BNP de kommende år. Grønland har ansvaret for den økonomiske politik og beslutter selv, hvordan det offentlige budget finansieres.

Konjunkturudviklingen

Konjunkturerne udvikler sig fortsat positivt i Grønland. Den økonomiske aktivitet steg med 3¼ pct. i 2018 eller lidt mere end gennemsnitsvæksten i 2016-2017. Det er Rådets vurdering, at væksten i real BNP var på 1¾ pct. i 2019. I 2020 ventes væksten at stige til knap 4 pct., hvilket er højt med den nuværende kapacitetspres i økonomien, *jf. tabel 3.* Der indgår dog ikke konsekvenser af COVID-19 i dette skøn, og det kan således vise sig at være for højt.

Table 3. Forsyningsbalancen 2015-2020. Årlig realvækst i pct.

	Andel af BNP i 2018	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Privat forbrug	36,2	0,2	1,5	1,3	1,1	2,7	2,6
Offentligt forbrug	44,1	-0,6	1,8	2,3	1,8	0,7	0,7
Bruttoinvesteringer	23,8	10,2	10,9	-0,7	12,3	34,3	0,6
Eksport af varer og tjenester	40,8	-9,9	15,2	-5,4	4,2	4,8	1,6
Tilgang/endelig anvendelse	145,0	-1,1	6,7	-0,6	4,0	9,2	1,6
Import af varer og tjenester	45,0	1,7	11,0	-3,1	5,7	20,4	-2,6
Bruttonationalprodukt (BNP)	100,0	-2,5	4,7	0,5	3,2	1,8	3,9

Kilde: Grønlands Statistik. 2017-2018 er foreløbige tal. 2019-2020 er skøn fra Grønlands Økonomiske Råd. BNP er foreløbig opgjort til 19,3 mia. kr. i 2018.

De seneste års økonomiske fremgang har især været drevet af en gunstig udvikling inden for fiskeriet, hvor især mængderne i det vigtige rejefiskeri er steget væsentligt. Rejekvoten ved Vestgrønland er i perioden 2015-2019 øget fra 73.000 tons til 105.000 tons eller 44 pct., mens rejepriiserne i samme periode har været forholdsvis stabile på et højt niveau. Naalakkersuisut har øget rejekvoten til 110.000 tons eller med knap 5 pct. i 2020 svarende til den biologiske rådgivning.

I det kystnære fiskeri, som har stor betydning i mange lokaliteter, er kvoterne for hellefisk og torsk fastholdt uændret i 2020. Kvoterne er for begge arter fastsat væsentligt højere end den biologiske rådgivning. Aktiviteten i fiskeriet ventes samlet set at bidrage betydeligt til væksten i 2020.

De samlede investeringer har også bidraget positivt til den økonomiske aktivitet de senere år, med undtagelse af 2017, hvor bl.a. havnebyggeriet i Nuuk blev færdiggjort, og investeringerne i råstofeftersøgning faldt. Bygge- og anlægsinvesteringerne ventes også at bidrage betydeligt til den økonomiske vækst de kommende år i forbindelse med især luft-havnsprojektet.

Naalakkersuisut har udarbejdet en ny strategi for mineralområdet (2020-2024) med det mål at forbedre forholdene for mineselskaber samtidig med, at Grønland får mest mulig gavn af de nye tiltag i form af øget beskæftigelse, indtægter og vidensopbygning. Der er aktuelt to mindre miner i drift. Rubinminen Aappaluttoq ved Qeqertarsuaq, som har været i drift siden maj 2017, og anorthosit-minen ved Kangerlussuaq, der åbnede i februar 2019. Anorthosit indgår bl.a. i produktion af fiberglas.

Der blev i december 2016 udstedt udnyttelsestilladelse til en zink- og blymine ved Citronen Fjord i Nordøstgrønland, men der udestår fortsat finansiering af mineetableringen. Et projekt med sjældne jordarters metaller, zink og uran ved Kuannersuit (Kvanefjeldet) i Sydgrønland afventer en miljøvurdering, inden der kan søges om udnyttelsestilladelse. I forhold til udnyttelse af uran har regeringen og Naalakkersuisut indgået aftaler og på den baggrund gennemført lovgivning, der sikrer, at højeste internationale standarder på ikke-spredningsområdet opfyldes. Endvidere har et selskab planer om at udvinde ilmenit (titanium) ved den tidligere bygd Moriuaq nær Pituffik (Thule Air Base). Der udestår bl.a. en miljøvurdering og en samfundsøkonomisk vurdering, inden der kan søges om udnyttelsestilladelse.

Naalakkersuisut har i 2020 udarbejdet en ny strategi for olie og gas (2020-2023). På kort sigt fokuseres der på Grønlands onshore potentiale for bl.a. at få genskabt interessen fra olieselskaberne, mens der på længere sigt igen skal fokus på offshore efterforskning, hvor mulighederne for at finde store forekomster er størst.

Naalakkersuisut lancerede i 2018 en strategi for eksport af is og vand med en målsætning om at udvikle området som erhvervssektor. I 2019 blev fem lokaliteter udbudt, og der er blevet uddelt et stort antal licenser. En ny udbudsrunde blev iværksat primo 2020.

Naalakkersuisut har på efterårssamling 2019 fået tilslutning til beslutningsforslag om anlæg af et vandkraftværk til elforsyning af Qasigiannuguit og Aasiaat samt udvidelse af vandkraftværket i Nuuk. Forslaget skal øge andelen af vedvarende energi i den offentlige forsyning fra de nuværende 70 pct. til ca. 90 pct. i 2030.

Arbejdsmarkedet er styrket i takt med konjunkturudviklingen. Beskæftigelsen er øget, og ledigheden faldet fra 10,3 pct. i 2014 til 5,8 pct. I 2018. Det er Rådets vurdering, at ledigheden i 2019 er faldet til under 4 pct., og at risikoen for overophedning af økonomien er en reel trussel mod de kommende års økonomiske udvikling. Rådet har tidligere fremhævet, at ledigheden især er betinget af strukturelle forhold, herunder manglende kvalifikationer og problemer med incitamenter til at søge arbejde.

Indkomsterne er i 2015-2018 øget med 4,0 pct. årligt i gennemsnit. Forbrugerpriserne har i samme periode udviklet sig afdæmpet, og der har således været en betydelig fremgang i realindkomsterne på 3,1 pct. årligt i gennemsnit. Uligheden i indkomstfordelingen er i de senere år steget yderligere og er fortsat væsentlig højere end i de øvrige nordiske lande.

Det private og offentlige forbrug har bidraget betydeligt til den økonomiske fremgang de senere år. Rådet forventer en realvækst i privatforbruget på 2½ pct. i 2020, mens det offentlige forbrug ventes at stige med 0,7 pct. Der er i budgetloven krav om, at realvæksten i selvstyrets og kommunernes udgifter til drift og overførsler ikke må overstige 1,5 pct. i et enkelt år og 2 pct. over en fireårig periode. Det forudsætter en stram budgetdisciplin de kommende år.

Grønlands befolkning udgjorde 56.081 pr. 1. januar 2020. Heraf er 5.892 født uden for Grønland. Antallet af indbyggere i Grønland har stort set været uændret siden 2015. I Nuuk

steg folketallet med 342 personer i 2019, og der bor nu 18.326 eller en tredjedel af befolkningen. Der bor 16.770 personer i Danmark pr. 1. januar 2020, som er født i Grønland. En fjerdedel af den grønlandsk fødte befolkning bor således i Danmark.

2.2 Samarbejde på det sociale område

Den 10. oktober 2019 underskrev Naalakkersuisoq for Sociale Anliggender og Justitsområdet og social- og indenrigsministeren et kommissorium, som igangsatte et grønlandsk-dansk tværgående arbejde om at styrke indsatsen for udsatte børn og unge i Grønland. Arbejdet ledes af en fælles grønlandsk-dansk styregruppe. Formålet er at udarbejde langsigtede løsningsforslag og anbefalinger til, hvordan forholdene for udsatte børn og unge i Grønland kan forbedres. Styregruppen skal aflevere anbefalinger og løsningsforslag til Naalakkersuisut og regeringen i første halvdel af 2020. Det forudsættes, at løsningsforslag og anbefalinger på sigt skal kunne løftes af selvstyret og de grønlandske kommuner inden for den gældende kompetencefordeling i rigsfællesskabet. Styregruppen afgav en foreløbig afrapportering ultimo 2019.

Et bredt flertal i Folketinget har som del af »Aftale om udmøntning af reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet 2020-2023« afsat 80 mio. kr. til en styrket indsats for udsatte børn og unge i Grønland. Efter anmodning fra selvstyret bevilgede Folketinget i efteråret 2019 desuden 5,3 mio. kr. til akut hjælp. Midlerne er bl.a. anvendt til et pilotinitiativ bestående af et akutteam af fagpersonale, der har hjulpet Sermersooq kommune med sagsbehandlingen på børneområdet og med at yde behandling i Tasiilaq.

Selvstyret samarbejder også med Socialstyrelsen i Danmark om arbejdet i grønlandske kommuner, familiecentre og døgninstitutioner, hvor der med satspuljeaftalen for 2017 er afsat i alt 10 mio. kr. i perioden 2017-2020.

Social- og Indenrigsministeriet arbejder med at ajourføre den familieretlige lovgivning. Flere ændringer af adoptions- og forældreansvarsloven ventes sat i kraft pr. 1. oktober 2020. For juridisk faderløse i Grønland er der med finansloven for 2019 afsat i alt 4,7 mio. kr. i 2019-2023 til indsats, der omfatter en informationskampagne, et behandlingstilbud og juridisk rådgivning.

2.3 Socialt udsatte grønlændere i Danmark

Socialt udsatte grønlændere udgør en mindre del af grønlændere i Danmark. De er i udgangspunktet ramt af de samme sociale problemer som udsatte danskere, men der kan være kulturelle og sproglige barrierer, som gør dem særligt sårbare. Med aftalen om reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet for 2020-2023 bliver inklusionsindsatsen i De Grønlandske Huse videreført til og med 2023. Med satspuljeaftalen for 2017 blev der afsat i alt 36,4 mio. kr. i 2017-2020 til initiativet »effektiv støtte til udsatte grønlændere«.

2.4 Grønlandske studerende i Danmark

På finansloven for 2019 er der i perioden 2019-2022 afsat 3 mio. kr. årligt til et turboforløb i dansk for grønlandske unge, som kommer til Danmark for at tage en uddannelse samt 0,5 mio. kr. årligt til hvert af de fire Grønlandske Huse til studieforberedende forløb for yderligere at understøtte grønlandske studerendes indføring i dansk akademisk sprogbrug og studiekultur.

2.5 Historisk udredning og undskyldning

Regeringen vil give en undskyldning til de 22 grønlandske børn, der blev sendt til Danmark i 1951, hvorefter de fleste af børnene senere blev anbragt på børnehjem i Nuuk. Efter aftale med Naalakkersuisut og i respekt for den aftale, der allerede er indgået om en historiske udredning, vil regeringen imidlertid afvente udredningen, der forventes afgivet i august 2020.

2.6 Servicekontrakten på Thulebasen

Servicekontrakten på Thulebasen overgik den 1. oktober 2017 til det amerikanske ejede selskab Vectrus Services A/S (tidligere Exelis Services A/S). Der forhandles fortsat mellem Danmark og Grønland på den ene side og USA på den anden side om konsekvenserne af kontrakttildelingen og rammerne for kommende udbud. Formålet med forhandlingerne er, at den amerikanske militære tilstedeværelse i Grønland skal komme det grønlandske samfund mest muligt til gode.

2.7 Oprydning efter tidligere amerikansk militær tilstedeværelse

Formanden for Naalakkersuisut og miljø- og fødevareministeren underskrev i 2018 en aftale om oprydning på tidligere amerikanske lokaliteter, som ikke længere er i anvendelse, og som ikke er overdraget til andre eller omfattet af øvrige aftaler. Der er i forsvarsforliget 2018-2023 afsat i alt 180 mio. kr. til oprydningen. Der er nedsat en dansk-grønlandsk styregruppe, som i fællesskab udmønter aftalen. Styregruppen orienterer de involverede grønlandske kommuner samt Grønlands Nationalmuseum og Arkiv før konkrete oprydninger påbegyndes, således at evt. lokale ønsker kan inddrages i beslutningerne om, hvad der skal ryddes op. Der er i 2019 påbegyndt oprydning i Ikkatteq på Østkysten og i Marraq syd for Nuuk med Sermersooq kommune som bygherre, og der er indledt besigtigelse af 17 andre lokaliteter i Grønland.

2.8 Vurdering af risikoen for alvorlige fjeldskred

Efter fjeldskredet ved Karratfjorden i Vestgrønland i 2017 har GEUS efter ønske fra Naalakkersuisut og i samarbejde med grønlandske myndigheder i 2019 igangsat et tre-årigt projekt, der skal afdække risikoen for alvorlige fjeldskred. Projektet finansieres med 15 mio. kr. fra staten og 9 mio. kr. fra selvstyret. Der forventes at foreligge en endelig vurdering af risikoen for alvorlige fjeldskred ved udgangen af 2021.

2.9 Vejrtjeneste og kortlægning

I sommeren 2020 flytter DMI's vejrtjeneste fra Kangerlussuaq til Arktisk Kommando i Nuuk. Flytningen giver mulighed for at forbedre den meteorologiske betjening af myndighederne og det grønlandske beredskab. I samarbejde med selvstyret og relevante myndigheder vil DMI i 2020 undersøge behov og muligheder for at udvikle og styrke varsling af farligt vejr i Grønland.

Der er afsat 25 mio. kr. til forskningsaktiviteter ved DMI, som bl.a. fokuserer på arktiske klimaforandringer og datagrundlag til klimatilpasning.

Den tidligere aftalte produktion af grønlandske søkort er blevet forsinket. Der er i dialog med selvstyret udarbejdet en ny produktionsplan for søkort i Sydvestgrønland. Samtlige nye søkort estimeres at være færdigproduceret i 2026. Geodatastyrelsen har endvidere igangsat aktiviteter, der understøtter sejladsikkerheden og styrker den maritime udvikling i Grønland.

I de kommende år producerer Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering, i samarbejde med grønlandske myndighe-

der og Forsvaret, nye digitale kort over hele den isfrie del af Grønland. Et areal på 450.000 km² bliver kortlagt ved brug af satellitbilleder. De nye digitale kort vil være frit tilgængelige for alle.

2.10 Justitsområdet i Grønland

I december 2019 blev en afdækning om lønforholdene for politi- og anstaltsbetjente i Grønland offentliggjort. Der er på finansloven for 2020 afsat i alt 49,2 mio. kr. i perioden 2020-2023 til justitsområdet i Grønland (Nordatlantpuljen). Der pågår aktuelt forhandlinger om udmøntningen af puljen. I juni 2019 blev den nye anstalt i Nuuk delvist taget i brug, og forvaringsdømte kan nu afsone i Grønland.

På finansloven for 2019 er der afsat 5 mio. kr. i perioden 2019-2022 til at forbedre politiets indsats, særligt til at forebygge overgreb mod børn og unge. Politiet har bl.a. ansat en forebyggelsesmedarbejder i Qaqortoq pr. 1. september 2019, og én yderligere forebyggelsesmedarbejder forventes ansat i 2. halvår af 2020. Der er i efteråret 2019 iværksat en større analyse af, hvordan det er muligt at bryde tabuet om seksuelle overgreb mod børn.

Grønlands Politi har i 2019 iværksat en særlig indsats i forhold til kommunefogederne, der udfører et vigtigt arbejde i lokalsamfundet ved at bistå politiet i bygder, hvor der ikke er en politistation. Indsatsen har resulteret i ansættelse af 12 nye kommunefogeder. Indsatsen er finansieret af justitspuljen, som blev afsat på finansloven for 2018 og vil fortsætte i 2020 og 2021.

2.11 Overtagelse af sagsområder

Det fremgår af koalitionsaftalen mellem Siumut og Nunatta Qitornai fra oktober 2018, at aftaleparterne fortsætter arbejdet med at prioritere de ansvarsområder, der kan overtages fra staten, med fokus på analyser af kontrol af lufttrafik, vejrmelding og beredskab.

I forhold til luftfartsområdet samarbejder grønlandske og danske myndigheder om at tilvejebringe et beslutningsgrundlag for Naalakkersuisut. På selvstyrets foranledning er der nedsat en arbejdsgruppe bestående af relevante grønlandske og danske myndigheder med henblik på at forberede en evt. overtagelse af resterende dele af sundhedsområdet.

3. FÆLLES INDSATSOMRÅDER INDEN FOR RIGSFÆLLESSKABET

3.1 Styrket samarbejde på udenrigs-, forsvars- og sikkerhedsområdet

Færøerne, Grønland og Danmark samarbejder på det udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitiske område inden for rammerne af hjemmestyre- og selvstyreordningerne samt grundloven. Samarbejdet foregår både bilateralt og i en række internationale fora, hvor der foregår tæt koordinering af rigsfællesskabets interesser.

Den globale opvarmning betyder, at Arktis bliver stadig mere tilgængeligt. Det giver nye muligheder, men kan også medføre sikkerhedspolitiske problemstillinger. Forsvarets Efterretningstjeneste vurderer i sin risikovurdering fra 2019, at der er et stigende militært fokus på Arktis, og at der former sig et stormagtsspil mellem USA, Rusland og Kina. Det er med til at øge spændingsniveauet i regionen.

Regeringen ønsker at styrke samarbejdet med Færøerne og Grønland på det udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitiske område. Det vil bl.a. ske ved, at der etableres sikre kommuni-

kationskanaler til deling af klassificeret information i 2020. Regeringen arbejder herudover på en række andre initiativer på området, herunder at udenrigstjenesten er til for hele rigsfællesskabet.

3.2 Investeringscreening

Udenlandske investeringer og andre udenlandske økonomiske aktiviteter bibringer værdifuld viden og nødvendig kapital og udgør en vigtig kilde til vækst, arbejdspladser og innovation i Danmark, Færøerne og Grønland.

I særlige tilfælde kan udenlandske investeringer rejse spørgsmål i forhold til den offentlige orden eller national sikkerhed. Det kan fx være i forhold til kritisk infrastruktur, hvor investoren har tætte bånd til en fremmed stat. Der er derfor nedsat en tværministeriel arbejdsgruppe om varetægtelse af nationale sikkerhedsinteresser ved visse investeringer mv. Grønland og Færøerne deltager som observatører i arbejdet.

Der planlægges fremsat et lovforslag i folketingsåret 2020/2021. Det drøftes med landsstyret på Færøerne og Naalakkersuisut i Grønland, hvorledes der kan gennemføres investeringscreening med respekt for den gældende kompetencedeling.

National screening af udenlandske investeringer mv. af hensyn til sikkerhed er velkendt i en lang række lande, herunder Tyskland, Frankrig, USA, Finland og Norge. I foråret 2019 blev der vedtaget en EU-forordning (FDI-forordningen), der skaber en fælles ramme for national screening af udenlandske direkte investeringer, som kan udgøre en trussel mod national sikkerhed eller offentlig orden. Arbejdsgruppens arbejde ligger i forlængelse heraf.

3.3 Cyberområdet

Der er et meget højt trusselsniveau på cyberområdet, og indsatsen for sikkerhed på området er derfor styrket kraftigt de senere år. Der er under Forsvarsministeriet oprettet Center for Cybersikkerhed (CFCS), hvis opgaver er reguleret i lov om Center for Cybersikkerhed. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan helt eller delvist sættes i kraft. Der forventes, at Inatsisartut behandler beslutningsforslag herom på forårssamlingen, hvorved loven vil kunne træde i kraft for Grønland i første halvdel af 2020.

Der er endvidere et gensidigt ønske om en hensigtsserklæring på cybersikkerhedsområdet. Hensigtsserklæringen forventes underskrevet i første halvdel af 2020.

Spørgsmålet om ikraftsættelse af CFCS-loven for Færøerne drøftes med de færøske myndigheder. CFCS har på frivillig basis ydet rådgivning til Færøerne og Grønland. Forsvarsministeriet og CFCS er løbende i kontakt med de færøske og grønlandske myndigheder, herunder i forbindelse med at drøfte cybertruslen.

3.4 Samarbejde på udenrigsområdet – EU, Brexit og handel

EU er en vigtig samarbejdspartner for Færøerne og Grønland, og der arbejdes på at styrke og udbygge relationerne. Grønland er modsat Færøerne knyttet til EU gennem den særlige associeringsordning for oversøiske lande og territorier (OLT). Centralt i Grønlands samarbejde med EU står endvidere hhv. protokol nr. 34 til traktaten om den særlige ordning for Grønland og EU's rådsbeslutning om partnerskabet mellem EU, Grønland og Danmark (»Grønlandsbeslutningen«), der indebærer, at EU i budgetperioden 2014-2020 yder budgetstøtte til Grønland på 222 mio. euro (2018-priser) målrettet uddannelsessektoren. Der er i forlængelse af protokol

nr. 34 indgået særskilt fiskeripartnerskabsaftale med Grønland med en fiskeriprotokol som teknisk bilag.

Den eksisterende fiskeriprotokol udløber den 31. december 2020, og der er indledt forhandlinger mellem Grønland og EU om en ny fiskeripartnerskabsaftale om bæredygtigt fiskeri med tilhørende teknisk protokol. Kommissionen har for budgetperioden 2021-2027 fremlagt forslag om, at Grønland fortsat skal modtage midler fra EU's budget. Kommissionen lægger i forslaget op til en samlet bevilling til Grønland på 200 mio. euro (2018-priser).

Grønlands eksport af sælprodukter til EU er omfattet af Inuit-undtagelsen, der giver adgang til EU efter Inuit-undtagelsens regler. EU er forpligtet til at informere om regler for salg af sælprodukter fra inuitsamfund samt rapportere om ordningen. Kommissionens rapport fra januar 2020 om gennemførelse af EU-sælordningen nævner negative konsekvenser for inuitsamfund. Regeringen og Naalakkersuisut vil samarbejde med Kommissionen om at varetage Grønlands interesser, så der ikke skabes handelshindringer for Grønlands sæleksport, samt at den internationale viden om sælfangst som et legitimt og bæredygtigt erhverv øges.

Færøerne og Grønland har interesse i at styrke og udvikle handelssamarbejdet med tredjelande, især på fiskeriområdet. Færøerne og Grønland er løbende involveret i arbejdet i regeringens Brexit Task Force, og der er et tæt samarbejde om forhandlingerne mellem EU og Storbritannien for at varetage hele rigsfællesskabets interesser. Færøerne indgik i 2019 en frihandelsaftale med Storbritannien, der sikrer samhandel efter Brexit-overgangsperiodens udløb. Aftalen bygger på Færøernes nuværende frihandelsaftale med EU. Grønland er i dialog med Storbritannien om mulighederne for en fremtidig handelsrelateret aftale. Samtidig samarbejder Grønland og Danmark om at afsøge muligheder for fortsat adgang for grønlandsk eksport til Storbritannien inden for rammerne af det fremtidige forhold mellem EU og Storbritannien.

Færøerne arbejder på at indgå frihandelsaftaler med en række tredjelande samt på at modernisere frihandelsaftalen med EU. I 2019 blev Færøerne og EU enige om de første substansielle ændringer til frihandelsaftalen i 12 år. Det er forventningen, at det færøske arbejde med at få en tættere relation til EU fortsætter i 2020. Regeringen støtter Færøernes ønsker i EU-regi.

Det nye færøske landsstyre har ved udgangen af 2019 valgt at tilbagekalde opsigelsen af Hoyvikaftalen, som er en økonomisk samarbejdsaftale med Island, der ellers stod til at ophøre pr. 1. januar 2020. Færøerne og Island er i dialog om tilpasninger til aftalen.

Udenrigsministeriet og ambassaderne bistår generelt Færøerne og Grønland med at fremme deres handelsinteresser internationalt. Det omfatter handelsfremstød, støtte til erhvervsvirksomheder og dialog om mulighederne for at indgå bilaterale frihandelsaftaler med tredjelande. Endvidere samarbejdes der om, at samhandelspartnere yder Færøerne og Grønland de toldsatser, som de er berettiget til i kraft af Kongerigets medlemskab af WTO. Herudover har Udenrigsministeriets Trade Council besøgt Færøerne og Grønland med henblik på at styrke samarbejdet.

Fra dansk side arbejdes løbende på at minimere eksportomkostningerne for Grønlands og Færøernes fiskerierhverv. Blandt andet forhandles der med tredjelande om mulighederne for både eksport og omladning i Island og på Færøerne af fisk til eksport, og fra 2020 skal fiskerivirksomheder ikke længere betale gebyr for Fødevarerstyrelsens tilsyn.

3.5 DFG-ordningen

Der henvises til Redegørelse om rigsfællesskabet 2017 R 11 (7/4 2017) for en kort orientering om den udenrigspolitiske fuldmagtsordning. Inden for ordningen kan Færøerne og Grønland i fællesskab beslutte at handle i forening på rigets vegne, hvis en aftale alene vedrører Færøerne og Grønland og fuldt ud angår overtagne områder. Kongeriget Danmark er ét folkeretssubjekt, og sådanne aftaler forhandles og indgås under betegnelsen »Kongeriget Danmark for så vidt angår Færøerne og Grønland« (DFG-modellen). DFG-modellen anvendes bl.a. i visse fiskeriorganisationer, hvor Danmark ikke er selvstændigt medlem, men er dækket af EU's medlemskab, og hvor Kongeriget Danmark for så vidt angår Færøerne og Grønland derfor deltager som selvstændigt medlem. Det gør sig fx gældende i NEAFC, der bl.a. dækker migrerende fiskebestande i Nordøstatlanten. Færøerne og Grønland, der kan have krydsende interesser i sådanne forhandlinger, ønsker ændringer i DFG-ordningen, ligesom der kan være behov for at søge at udvikle samarbejdet for at imødegå interessemodsætninger. Regeringen er i dialog med Færøerne og Grønland herom.

3.6 Forsvarets opgaveløsning på Færøerne og i Grønland

Forsvaret varetager myndighedsopgaver på Færøerne og i Grønland, bl.a. i form af farvandsovervågning og suverænitetsbevarelse. Forsvaret bidrager også med løsning af en række øvrige opgaver, fx fiskeriinspektion og støtte til politiet. I Grønland varetages tillige eftersøgnings- og redningstjeneste, søopmåling samt opgaver på havmiljøområdet.

Der er med Arktis-aftalen fra 2016 afsat 120 mio. kr. årligt til at styrke Forsvarsministeriets opgaveløsning i Arktis. Med forsvarsforliget 2018-2023 blev Arktis-aftalen videreført, og der blev afsat yderligere 239 mio. kr. i forligsperioden til en række øvrige Arktis-relaterede initiativer. Det blev herudover i december 2019 meldt ud, at regeringen vil styrke Forsvarets kapaciteter i Arktis inden for luftrumsovervågning, satellitovervågning, observation efter ubådsaktiviteter og styrkede kommunikationslinjer. Arktisk Kommando har i 2019 haft fokus på styrket overvågning via bl.a. satellitbilleder, øget tilstedeværelse af Forsvarets fly og skibe og forbedret havmiljøberedskab.

Der er i henhold til dansk-grønlandske principaftale af 18. september 2019 iværksat et fælles arbejde for at finde frem til en model for Forsvarets fortsatte brug af Kangerlussuaq lufthavn.

Forsvaret arbejder fortsat med at udvikle havmiljøberedskabet i Grønland inden for Forsvarets ansvarsområde og for et øget samarbejde om havmiljøberedskabet med de grønlandske myndigheder. Arbejdet tager hensyn til principaftalen fra 2017 om forureningsbekæmpelse i farvandene ved Grønland.

I Kangilinnuguit (Grønnedal) er der i 2019, i samarbejde med selvstyret, iværksat yderligere miljøoprydningsprojekter, herunder særligt pilotprojekter vedrørende oprensning af olieforurennet jord. Miljøoprydningsopgaven vil strække sig over en årrække.

Beredskabsstyrelsen støttede efter anmodning fra Naalakkersuisut i august 2019 de grønlandske myndigheder i forbindelse med en naturbrand ved Sisimiut. Forsvaret ydede støtte med helikopter og fly til transport og redning af personer, der var fanget i røg fra branden.

3.7 Vækstfonden

Vækstfonden kan yde medfinansiering til virksomheder med hjemsted på Færøerne og i Grønland, både i form af egenkapitalinvesteringer og lån. I foråret 2019 blev Vækstfondens produkter udvidet til også at omfatte Vækstgarantier. Regeringen og Naalakkersuisut aftalte i september 2018 et styrket erhvervssamarbejde mellem Danmark og Grønland. Greenland Venture og Vækstfonden fik i den forbindelse bl.a. hver tilført 100 mio. kr., hvoraf der pr. 1. februar 2020 er foretaget investeringer og finansiering for et samlet beløb på 70 mio. kr. Halvdelen af dette beløb er anvendt til investering i iliminit-mineprojektet nær Pituffik, *jf. også afsnit 2.1.*

3.8 Finansiell regulering og tilsyn

De færøske og grønlandske bankmarkeder er bl.a. karakteriseret ved, at der er færre institutter end i Danmark, og at flere institutter har forholdsvis store markedsandele og er store i forhold til Færøernes og Grønlands økonomi. Den generelle systemiske buffersats på Færøerne blev pr. 1. januar 2019 øget til 2 pct., og den blev øget yderligere til 3 pct. pr. 1. januar 2020. Ændringerne er gennemført efter henstilling fra Det Systemiske Risikoråd.

Regler svarende til EU-reglerne om genopretning og afvikling af kreditinstitutter trådte i kraft i Grønland den 1. januar 2020.

Hvidvaskloven er sat i kraft for Færøerne og Grønland den 1. september 2019. Færøerne og Grønland har hermed regler, der svarer til fjerde hvidvaskdirektiv. I den forbindelse er også 2. pengeoverførselsforordning sat i kraft ved lov. Som opfølgning på hvidvaskloven skal der udfærdiges lister over politisk eksponerede personer (PEP-liste) for Færøerne og Grønland. Det kræver, at der laves særskilte bekendtgørelser om indberetning og offentliggørelse af oplysninger om indenlandske politisk eksponerede personer for Færøerne og Grønland.

Lov om betalinger forventes sat i kraft for Færøerne i 2020. Opdateringen af hvidvaskloven til regler svarende til 5. hvidvaskdirektiv er påbegyndt for Færøerne og Grønland. Samtidig er en opdatering af lov om finansiell virksomhed igangsat.

3.9 Lovgivningsinitiativer på justitsområdet

Opdatering af lovgivning for Færøerne og Grønland er en prioritet for regeringen. Justitsministeriet aftaler løbende med hhv. Færøernes landsstyre og Grønlands Selvstyre, hvilke lovgivningsinitiativer på justitsområdet der skal prioriteres.

For Færøernes vedkommende har Justitsministeriet i 2019 prioriteret arbejdet med en ny færøsk retsplejelov. Fremadrettet prioriteres arbejdet med at sætte følgende love i kraft: PET-loven, politiloven, ændring af forvaltningsloven, en række ændringer af konkursloven, ægtefælleskifteloven, dødsboskifteloven, lov om konfliktråd, lov om Statstidende og retshåndhævelsesloven. Herudover vil der blive udarbejdet udkast til en straffuldbyrdslovslov.

For Grønlands vedkommende er der i 2019 gennemført en række lovgivningsinitiativer, herunder en generel revision af kriminallovens regler om seksualforbrydelser, indførelse af en fleksibel ordning med adgang til lydoptagelse af forklaringer afgivet under retsmøder i kriminalsager, indførelse af mere tidssvarende regler for at udtage dna-prøver fra sigtede personer samt gjort det muligt at udnævne yderligere en dommer ved Retten i Grønland. Fremadrettet prioriteres arbejdet med udkast til lovforslag, der bl.a. har til formål at im-

plementere politireformen, indføre regler om afsigelse af straksdomme, udvide reglerne om udeblivelsesdomme, styrke retsstillingen for forurettede, kriminalisere selvhvidvask og opdatere kriminallovens regler om konfiskation. Endelig arbejdes der med at sætte følgende love i kraft: PET-loven, politiloven, arveloven, dødsboskifteloven, ægtefælleskifteloven og retshåndhævelsesloven.

3.10 Forfatningsarbejde

Inatsisartut besluttede i efteråret 2016 at nedsætte en forfatningskommission, som skal udarbejde udkast til en forfatning for Grønland. Efter valget til Inatsisartut i april 2018 sendte Naalakkersuisut i efteråret 2018 udkast til nyt kommissorium i høring hos Inatsisartuts udvalg vedrørende Forfatningskommissionen. På baggrund af denne høring godkendte Naalakkersuisut i marts 2019 det nye kommissorium for Grønlands Forfatningskommission, der bl.a. bestemmer, at »Forfatningsudkastet skal udfærdiges med henblik på, at forfatningen bliver den grundlæggende lov for Grønland, når Grønland bliver en selvstændig stat.« Forfatningskommissionen skal færdiggøre sit arbejde med udgangen af 2021.

Det er ikke en del af koalitionsaftalen mellem partierne i Færøernes landsstyre at genoptage arbejdet med en færøsk forfatning.

3.11 Styrket viden blandt unge om rigsfællesskabet

Den forrige regering indgik aftale med alle Folketingets partier om at afsætte 25 mio. kr. på finansloven i 2019 over fire år til initiativer rettet mod at øge unges viden om Færøerne og Grønland. Herunder støtte til dokumentarfilm, tilskud til unges studierejser og højskoleophold, puljemidler til initiativer af bredere uddannelsesmæssig karakter og en specialekonkurrence. Initiativerne er ved at blive udmøntet. Der er givet støtte til produktion af dokumentarfilm, der kan søges økonomisk tilskud til højskoleophold i rigsfællesskabet, og elever fra ungdomsuddannelserne kan søge økonomisk støtte til studieture til Færøerne og Grønland.

Der arbejdes på, at undervisning i rigsfællesskabets historie kommer til at indgå i folkeskolens undervisning som obligatorisk del ved en tilføjelse til den eksisterende historiekanon.

Der er givet tilladelse til at optage 1.g-elever i 2019 til en ny Nordatlantisk Gymnasieklasse på en treårig forsøgstilladelse. Undervisningen foregår på fire nordatlantiske gymnasier, hvor eleverne bør og undervises ét til to semestre hhv. på Færøerne, Island, Grønland og Danmark.

3.12 Forsknings samarbejde

Forum for Arktisk Forskning, nedsat af Uddannelses- og Forskningsministeriet, udarbejder årligt anbefalinger vedrørende rigsfællesskabets arktiske forskning og har i 2019 fortsat sin indsats med at synliggøre forskningen.

Der blev på finansloven for 2019 afsat 3,0 mio. kr. årligt til og med 2022 til at etablere en international arktisk hub i Grønland. Implementeringen foregår i samarbejde med selvstyret, og der nedsættes en dansk-grønlandsk bestyrelse. Forsknings- og uddannelsesministeren forventes at lancere den officielle åbning af hubben i juni 2020 i Nuuk.

På finansloven for 2020 er der afsat 19,5 mio. kr. i perioden 2020-2023 til finansiering til et nyt forskningsprogram om marin forskning i Nordatlanten, og der er afsat 6 mio. kr. i perioden 2021-2022 til marin forskning omkring Færøerne. Disse midler samles til ét fælles forskningsprogram på i alt 25,5 mio. kr.

Uddannelses- og Forskningsministeriet koordinerer de dansk-grønlandske forskningsinstitutioners deltagelse i ansøgningen til EU-projektet EU-PolarNet2, verdens største konsortium for arktisk ekspertise og infrastruktur. Projektets formål er bl.a. at komme med anbefalinger til Kommission om EU's arktiske indsats. Der forventes en afklaring om ansøgningen i juli 2020.

3.13 Grænsehindringer inden for rigsfællesskabet

Regeringen har i samarbejde med de færøske og grønlandske myndigheder identificeret grænsehindringer inden for rigsfællesskabet samt nordiske grænsehindringer, der berører rigsfællesskabet. Flere af de identificerede grænsehindringer er løst, jf. de oversigter, som løbende sendes til Folketingets Grønlandsudvalg og Færøudvalg. For så vidt angår grænse-

hindringen vedr. tildeling og udbetaling af sociale pensioner (førtidspension) er denne løst, da den nødvendige lovgivning trådte i kraft i alle tre rigsdele pr. 1. januar 2020. For de resterende grænsehindringer, der ønskes løst, er der mellem de relevante myndigheder i Danmark, Færøerne og Grønland igangsat eller færdiggjort undersøgende arbejde med henblik på, at grænsehindringerne løses snarest muligt.

Hermed slutter redegørelsen.
